

Els ocellaires

L'afició ocellaire consisteix en la captura en viu, sempre en viu, de petites quantitats d'ocells fringíl·lids mascles per gaudir-ne del cant i per participar als concursos tradicionals d'ocells cantaires que es realitzen en tot el territori català. Aquests ocells són el Pinsà, la Cadenera, el Verdum i el Passerell.

També es realitzen altres activitats per fomentar el respecte a la natura i el medi ambient, com poden ser les sembres de cultius afavorint la disposició del menjar als ocells hivernants o la disposició de menjadores artificials en horts i camps en el període d'hivern.

L'activitat ocellaire és una tradició cultural i centenària pròpia de Catalunya, on les seves societats ocellaires acumulen una antiguitat superior als 160 anys. La majoria de societats ocellaires es varen fundar a mitjans del segle XIX, tot i que existeix documentació de fa més de 400 anys sobre aquesta afició. Podem trobar per exemple les societats ocellaires de Sant Vicenç de Torelló, fundada al 1843, la de Torelló al 1845, Manlleu 1858, Sant Hipòlit de Voltregà 1863, Gironella 1875, Vic, Manresa, Sabadell, Ripoll, i així successivament es varen anar fundant altres societats ocellaires, sobretot de comarques com Osona, Ripollès, Berguedà, Bages, Àrea Metropolitana, etc., etc.

En moltes poblacions de Catalunya, les societats ocellaires son les entitats més antigues del municipi.

Es tracta d'una activitat amb arrels profundes i estretament lligada des dels seus inicis a la industrialització del país i a la vida cultural de les societats obreres i fabrils del segle XIX. Els treballadors de les colònies industrials catalanes ja gaudien del cant d'aquests ocells i els passejaven embolicats amb el mocador de farcell. A mesura que l'afició creixia, els ocellaires dels diferents pobles explicaven que els ocells capturats al seu municipi eren els més cantadors de tots, i a partir d'aquesta rivalitat amistosa es varen començar a posar els ocells un al costat de l'altre, i l'ocell que cantava més se'l considerava el guanyador. Així sense voler-ho es varen gestar el que serien més endavant els concursos tradicionals d'ocells.

Els mètodes de captura en viu i la reglamentació dels concursos tradicionals de cant, es segueixen practicant en l'actualitat tal com es feia antigament, respectant i mantenint una afició que ha sigut transmesa de pares a fills.

Els mètodes tradicionals de captura eren el de la xarxa abatible i el del plançó amb vesc. Segons l'orografia del terreny, se'n podia fer servir un o altre. Al costat dels mètodes de captura, es col·loquen reclams naturals de les mateixes espècies que es permet capturar. Aquests reclams tenien la funció única de cantar per atraure tant sols els seus congèneres. Això fa que només els exemplars d'aquestes espècies puguin ser atrapades pels enganys i ser capturats vius sense patir cap ferida ni tampoc que es vegi afectada la seva capacitat de vol, demostrant que son uns mètodes totalment selectius i no massius. Els ocells al ser capturats, es poden tornar a alliberar sense cap inconvenient pel seu estat físic.

Els ocellaires capturen a l'estiu i a la tardor un nombre reduït d'ocells, els quals seran ensinistrats per participar als certàmens ocellaires. D'aquests ocells que es capturen, la immensa majoria es tornaran a alliberar al medi natural als pocs mesos, ja que no reuniran prou habilitats o destresa per participar als concursos. Aquest fet demostra que és una activitat sostenible amb el medi natural i amb les espècies. Aconseguir un ocell que sigui bon cantador pels concursos és molt difícil, i son molts els ocells que s'han de retornar al medi natural per la primavera, un cop comprovat que aquests ocells no son aptes. Els ocellaires capturem i alliberem, així contribuïm a mantenir l'estat de conservació d'aquestes espècies.

Recentment, membres de l'Institut Català d'Ornitologia (ICO) van elaborar un estudi on s'afirmava que aproximadament el 50% dels ocells capturats pels ocellaires, es retornaven al medi natural un cop havia passat l'hivern.

Aquest mateix estudi també manifestava que l'índex de mortalitat dels ocells en el període d'hivern era bastant elevat en els ocells nascuts aquell mateix any. Aquet període coincideix amb els mesos més durs per la supervivència de les espècies, ja que les condicions climatològiques son més extremes.

Si els ocellaires capturem els ocells a la tardor i els tornem a alliberar a la primavera, podríem estar parlant que l'impacte de la nostra activitat seria pràcticament nul per les espècies, ja que els ocells mantinguts en captivitat els mesos d'hivern, coincidint amb el període més difícil per la seva supervivència, serien alliberats un cop les condicions meteorològiques fossin més favorables, coincidint amb la primavera. Aquests ocells alliberats continuarien mantenint el seu cicle vital i la seva reproducció.

També cal destacar que moltes societats ocellaires cultiven en els seus municipis, camps amb conreu destinat únicament per aquestes espècies d'ocells. Així es facilita que els ocells tinguin a l'abast menjar de cara a l'entrada de l'hivern. Aquestes zones delimitades, on queda prohibida la captura, son una font d'aliment essencial per les espècies i per la seva supervivència. Prohibint en un futur la captura en viu, l'impacte negatiu en aquestes aus, seria molt elevat, ja que aquests camps de guaret, gira-sols, blets, naps, blats de moro, etc., desapareixerien i es deixarien de conrear, comportant una dificultat afegida als ocells com seria la falta d'aliment.

Aquestes espècies d'aus no estan catalogades ni per Espanya ni per Europa en el llistat d'espècies en règim de protecció especial, ni estan en perill d'extinció.

Segons el SIOC (Servidor d'Informació Ornitològica de Catalunya), amb col·laboració amb l'ICO, aquestes espècies presenten de mitjana un estat de conservació a Europa de "segura". Tot el contrari que espècies d'aus com les puputs, el sit negre o la oreneta vulgar, que tot i ser espècies protegides i que resta prohibida la seva cacera, el seu nombre es va reduint considerablement cada any, possiblement per l'abandó de l'agricultura tradicional i la falta d'aliment en els camps de conreu, així com dels pesticides i herbicides.

La cria en captivitat com a possible solució?? NO.

Creiem que una possible alternativa de la captura sigui la cria en captivitat, seria un error molt greu que pot portar conseqüències molt negatives a aquestes espècies.

Ja que per criar en captivitat, primer s'hauran de capturar femelles, cosa prohibida fins al 2010, a Catalunya per la Llei de Protecció dels Animals, tot i que recentment s'ha canviat i s'ha posat que es permetrà la captura i possessió de femelles. Això comportarà durant uns anys capturar més ocells al medi natural, ja que s'hauran de capturar tant mascles com femelles. El fet de capturar femelles incrementa l'impacte sobre aquestes aus, entenen que al regne animal per cada femella hi pot haver tres o més mascles, la captura de la femella implica implícitament la destrucció d'una futura parella reproductora i d'un nombre d'ocells igual o superior a 12 cada any, equivalent a tres postes de quatre ous cada una. La captura tan sols de mascles implicaria un impacte nul si per cada tres mascles se'n capturen dos, ja que quedaria una mascle i una femella aparellats.

Els ocellaires estem d'acord en capturar només el nombre d'exemplars *mascles* establerts per la Directiva Europea, que és d'un 1% de la mortalitat anual de la població silvestre, i descartar la captura de femelles. Capturar els exemplars femella creiem que és un error molt greu.

Un altre fet negatiu per les espècies, si se'ns obliga a criar en captivitat seria que no hi hauria una conservació de l'hàbitat per part dels ocellaires, com seria la sembra de conreus específicament pels ocells. Això provocaria una mortalitat molt superior durant mesos d'hivern, coincidint amb les nevades, etc.

Cal destacar que no hi ha cap estudi oficial que determini la viabilitat ni l'èxit d'aquesta pràctica alternativa.

La cria en captivitat d'aquestes espècies és molt difícil i pràcticament impossible per tractar-se d'animals salvatges, i el grau d'èxit es veuria reflectit a la mínima expressió. Seran molts els pollets que es moriran ens els seus primers dies de vida, per falta d'una alimentació correcta i per les seves febleses immunològiques.

En el cas d'aconseguir algun exemplar, aquest perdria les qualitats del cant autòcton i silvestre, a més de tenir una contaminació genètica important. Tot això implicarà que l'exemplar no serà hàbil per participar als concursos de cant, i es procedirà a alliberar-lo amb el perill que això comportaria per un ocell que no ha estat mai en llibertat i que no podria adaptar-se al medi natural.

També creiem que la cria en captivitat comportarà una pressió major sobre aquestes espècies d'aus silvestres, ja que al ser d'obligació anellar els pollets criats en captivitat en els primers dies de vida, hi haurà un espoli de milers de nius salvatges, per agafar els pollets i posar-los les anelles fraudulentament, aparentant que han estat criats en captiveri. Aquest possible fet tan desagradable per tots, i que els ocellaires no volem que passi, avui en dia no existeix, ja que la directiva Europea i les lleis Espanyoles i Catalanes permeten capturar uns quants exemplars silvestres, els suficients per intentar aconseguir un bon exemplar per participar als concursos tradicionals de cant. Així, cada ocellaire pot capturar els exemplars que desitgi, segons la seva necessitat, sempre respectant els topalls màxim de captures. En canvi, si es prohibeix aquesta captura selectiva, l'espoli de nius es podria convertir per desgràcia en una activitat habitual en un futur.

Una altre demostració de la incompatibilitat de la cria en captivitat amb la afició ocellaire, seria que els concursos tradicionals de cant es realitzen en el mateix període que els ocells estarien criant en captivitat, els mesos de març a juliol. Aquest període és quan els ocells canten més, coincidint amb la primavera, ja que comencen a estar en època de zel. Seria una barbaritat separar els ocells mascles de les femelles, per portar-los als concursos, ja que suposaria un estrès pels exemplars que tindria fatals conseqüències pels pollets i pels exemplars adults, que abandonarien les atencions al niu i augmentaria el seu estrès. Si donem per fet que un ocell no pot estar a dos llocs alhora, és del tot impossible anar treien i posant l'exemplar mascle de la gàbia.

En canvi, la captura en viu es realitza als mesos d'agost, octubre i novembre, quan els ocells ja han donat per acabada la època reproductora.

Per tot l'exposat quedar molt clar que seria del tot inviable considerar que la solució alternativa a la captura en viu sigui la cria en captivitat.

Queda clar que la possible cria en captivitat implicaria una sèrie de perjudicis molt evidents i molt negatius tant per les espècies com pels ocellaires. Per això creiem que és molt important continuar amb un règim de captures selectives, amb una activitat regulada, i amb uns drets i deures per tots els ocellaires. Els ocellaires som els primers interessats en la conservació d'aquestes espècies, per això sempre denunciem i denunciarem pràctiques il·legals com les fumigacions en època de cria, els pesticides i herbicides, la poda d'arbres en època reproductora, etc., etc., ja que maten els ocells per milers i de manera massiva i no selectiva.

Creiem que una de les actuacions que s'haurien de dur a terme, seria que el Departament d'Agricultura fes arribar una instància a tots els ajuntaments de Catalunya, on se'ls notifiqués la prohibició de fumigar i podar els arbres del municipi, entre els mesos de març i juliol. Aquesta simple actuació suposaria la salvació de milers d'ocells, sobretot ous i pollets de pocs dies.

Els ocellaires no matem cap ocell, ja que va en contra dels nostres principis, i tampoc ens els mengem ni els maltractem, com malintencionadament s'ha dit des de diversos col·lectius conservacionistes. Tan sols en gaudim del cant, amb una estima i una cura cap als ocells igual o superior que qualsevol persona que disposi d'un animal. Aquests ocells sempre estan ben netejats, amb aigua i menjar amb abundància, amb totes les atencions necessàries per aconseguir que l'ocell estigui amb la millor atenció possible. Un ocellaire s'estima els seus ocells més que a si mateix.

Captura amb arbret del 1930

Concurs d'ocells 1950

Captura en viu d'ocells, mitjans segle XX

PROGRAMA

DE LA

EXPOSICIÓ D'AUCELLS

QUE LA REUNIÓ AUCELLERA DE LA CIUTAT DE VICH

celebrará en la Plassa Major lo dia 11 de Setembre de 1881.

A tota nostra Nació
Ausona avuy ne convida
A una festa molt lluhida,
Com altra no s'ha vist milló;
N'es la tal la Exposició
De tota classe d'aucells,
Veniu, donchs, joves y vells,
Aficionados á n'els cants
Que 'ls passarells y pinsáns
Vos distrauran de debó.

Nobles, lleals ciutadans,
Segons so sentit á dir,
Aquest any volen lluhir,
Los aucellers Vigatans.

Aucellers d'aquí 'ls voltants
No vos espanti la distancia:
Veniu tots ab gran constancia
Y veureu festes molt grans.

Lo dia onze en ser cia,
Per dar realce á la festa,
Una armoniosa orquesta
Gran diana tocará.

Units ab los aucellers
Ab molta gran festivitat
Recurrent de la ciutat
Tots los principals carrers.

A rebre als forasters
Anirán en lo portal;
Anant tots units després
A la Plassa Principal.

Quant allí n' arribarán
Per donar principi á la festa,
Redoblantse l' orquesta
Una pesa tocarán.

Pujantne luego lo Jurat
A presidir la baralla,
Donant principi á la batalla
Ab molta solemnitat.

Per eix carrech s'han nomenat,
L'avi Culina, lo Noy Coix,
Lo Tornó, Xameyra y Boix,
Tots de gran capacitat.

Si 'n Pera Bró segueix
Hi tindrà puesto també,
Que com á bon aucelló
Me sembla que he ho mereix.

Si ni ha algun que no serveixi
N' Brinca s' hi assentarà,
Molt li agrada 'l romané,
Y es molt just que 's diverteixi.

Entesos á la materia
Com aquestos homes son,
No dupli ningú del mon
Que anirà la cosa seria.

Aucellers del Pirineu
Al baixarne á aquest plá,
Convideu á Puigcerdá,
Ribas, Ripoll y Bagá;
Y quan mes aprop sereu
Torelló, Roda y Manlleu;
Digueulos que 'ls Vigatans
A tots n' están esperant,
Y que molt se'n distrauran
Ab tota classe de cants.

Com no tenen ambició,
Ab molta legalitat
Ne quedarà premiat
Lo aucell que cantí milló.

Serán los pinsáns los primers
Qu' entrarán á la baralla;
Donant dit Jurat la medalla
A n'els quins cantarán mes.

A la batalla anirán
Ab un crit atronador,
Demostrantne son valor
Quant á la taula serán.

Ne surtirá un d' istiu
Fill d' aprop de Vidrà;
Que tot ho atronará
Son blablaxa y zuzurriu.

Respondrá un altre de passa
Fent la bona y lo tris tris;
Que cantant ell sol com sis
Fará fer rotllo á la Plassa.

Luego un altre de Guillé,
Ab son recieu tirru;
Repicant com un esquirru
Al jot jot y al ti-ti-ré.

Si á cas s' explica bé
Ab son can de guilleria,
Y demostra valentia,
Tindrà bon premi també.

D' iverne també ni veureu
Que fortuna probarán;
Y solen tenir bon cant
Pen 'n painaps y lo recieu.

Son sonsos, no 'us en fiu,
Que lo seu geni no es de palla,
Puix per venir á la batalla
N' han passat lo Pirineu.

Si ni hagués un de valent
Que surtis fent la girada,
Sols per aqueixa passada
Sa 'l premiaria al moment.

Mes aixó tot serà vent
Perque la dita cantada
S' ha perdut i malaguanyada!
Y temps há que no se sent.

Pobles de aquí 'ls voltants,
Taradell, Sant Juliá,
Castelltersol y Moyá,
Bergadans y Manresans,
De Sant Andreu y de Sans,
Y també tot Barcelona,
Figueras, Olot y Girona
Veniu tots sens dilació,
Y veureu la Exposició
Que farem los Vigatans.

Seguidament dels pinsáns
Entrarán los passarells;
Alegrant joves y vells
Sos armoniosos cants.

Al sentir lo primer espetech
Que disparin las guerrillas,
Santireu las carretillas
Ab un gran catech, catech.

Al empenyarse la guerra,
Veyent no hi valen rahons,
Ne veureu tots los mes bons
Estesos d' alas á terra.

Mes si á algun li va de malas
Y ja l' hajin aturidit,
Lo veureu tot arrupit
Ab lo cap sota las alas.

Un de fill d' aprop de Nuria
Romperá lo primer espetech,
Envestint de sech á sech
D' un valent guillé la furia.

Desplegará lo seu hech
Una doble carretilla,
Mallarenga campanilla
Y un suau jech, jech, jech, jech.

Respondrá l' altre atrevit
Viciris y tral-lare,
Rigurriugu, zut-zurri
Y 'l detrás un fort pit, pit.

Seguirá fent zit, zit, zit,
Vis-cis, vis-cis cum,
Quia, quia, quia, cocit,
Quia, quia, quia, cum.

Ab aquell crit tan etern
Fent redoblas de cu, cu,
No callará per ningú
Lo bon passarell d' iverne.

Tenint lo geni tan viu,
Son hábil cant farà allí
Lo cataqui, cataqui,
Estampint un catactiu.

Per retaguardia un marsench
Entrará á l' ofensa,
Y serán crits de ¿quien vice?
Los sous grunys y lo zench, zench.

Luego de haverne acabat
Se pronunciará un discurs,
Donant las gracias al concurs
Qu' als aucells haurá escoltat;
Y per haver nos obsequiat
En venir á l' Exposició
Donará ab gran convicció
Mostras de agrahiment,
Convidant per l' any vinent
En nom de LA COMISSIÓ.

Fará la rata-picada
Y la garsa al seu detrás;
L' jau-jau á bon compás
Refinará la cantada.

Y ab un llarch pi, pi, pi, pi,
Gay, gay, gay y tat-tat-tat,
Traurá fora del combat
Al passarell mallorquí.

Lavors lo Jurat, veyent
Que de rabia 's torna blau,
Donará senyal de pau
Premiant al mes valent.

Luego los verdums molt actius
Entrarán á la palestra,
Animant també la festa
Piollas, xenchs, rots y sius.

De aquestos no 'n vull parlar,
Perque com son tan tossuts,
A vogadas quedán murs
Y no 'ls poden premiar.

Mes si algun se explica bé,
Batentse ab bizzarria,
Y demostra valentia
Se 'l premiara també.

Las pintadas cadarneras
També hi farán son paper,
Batentse lo mateix que fieras
Per endursen lo llorer.

Aucellers: vos tinch que dir
Que grans premis se han fet ja,
Puix ab qüestió de premiá
La Comissió 's vol lluhir.

Ab molta imparcialitat,
Obrant sols ab gran justicia,
Sens cap classe de malicia
Dits premis dará lo Jurat.

